Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (šiesta komora)

z 20. júla 2017 *

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla – Smernica 72/166/EHS – Článok 3 ods. 1 – Druhá smernica 84/5/EHS – Článok 2 ods. 1 – Poistná zmluva uzavretá na základe nepravdivých vyhlásení týkajúcich sa vlastníctva motorového vozidla a totožnosti zvyčajného vodiča tohto motorového vozidla – Poistník – Neexistencia ekonomického záujmu na uzavretí tejto zmluvy – Absolútna neplatnosť poistnej zmluvy – Uplatniteľnosť voči poškodeným tretím osobám“

Vo veci C-287/16,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Supremo Tribunal de Justiça (Najvyšší súd, Portugalsko) zo 4. mája 2016 a doručený Súdnemu dvoru 23. mája 2016, ktorý súvisí s konaním:

Fidelidade-Companhia de Seguros SA

proti

Caisse Suisse de Compensation,

Fundo de Garantia Automóvel,

Sandre Cristine Crystello Pinto Moreira Pereirovej,

Sandre Manuele Teixeira Gomes Seemannovej,

Catarine Ferreira Seemannovej,

Joséovi Batistovi Pereirovi,

Terese Rose Teixeirovej,

SÚDNY DVOR (šiesta komora),

v zložení: predseda šiestej komory E. Regan, sudcovia A. Arabadžiev (spravodajca) a C.G. Fernlund,

generálny advokát: P. Mengozzi,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

* Jazyk konania: portugalčina.

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

– portugalská vláda, v zastúpení: L. Inez Fernandes, M. Figueiredo a M. Rebelo, splnomocnení zástupcovia,

– Európska komisia, v zastúpení: P. Costa de Oliveira a K.-Ph. Wojcik, splnomocnení zástupcovia,

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálneho advokáta, že vec bude prejednaná bez jeho návrhov,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 3 ods. 1 smernice Rady 72/166/EHS z 24. apríla 1972 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú motorovými vozidlami a kontroly plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti (Ú. v. ES L 103, 1972, s. 1; Mim. vyd. 06/001, s. 10; ďalej len „prvá smernica“), článku 2 ods. 1 druhej smernice Rady 84/5/EHS z 30. decembra 1983 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel (Ú. v. ES L 8, 1984, s. 17; Mim. vyd. 06/007, s. 3, ďalej len „druhá smernica“) a článku 1 tretej smernice Rady 90/232/EHS zo 14. mája 1990 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel (Ú. v. ES L 129, 1990, s. 33; Mim. vyd. 06/001, s. 249, ďalej len „tretia smernica“).

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi spoločnosťou Fidelidade-Companhia de Seguros SA na jednej strane a Caisse Suisse de Compensation, Fundo de Garantia Automóvel (Automobilový garančný fond), Sandrou Cristinou Crystello Pinto Moreira Pereirovou, Sandrou Manuelou Teixeira Gomes Seemannovou, Catarinou Ferreira Seemannovou, Josém Batistom Pereirom a Teresou Rosou Teixeirovou, na druhej strane, vo veci súladu vnútroštátnej právnej úpravy, ktorá stanovuje absolútnu neplatnosť poistnej zmluvy uzavretej na základe nepravdivých vyhlásení v súvislosti s totožnosťou vlastníka motorového vozidla a totožnosťou zvyčajného vodiča tohto motorového vozidla, s vyššie uvedenými ustanoveniami.

Právny rámec

Právo Únie

3 Článok 3 ods. l prvej smernice stanovuje:

„Každý členský štát prijme… všetky primerané opatrenia, aby zabezpečil, že zodpovednosť za škodu spôsobenú prevádzkou vozidiel obvykle sa nachádzajúcich na jeho území je pokrytá poistením. Rozsah krytia zodpovednosti a podmienky tohto krytia sa určia na základe týchto opatrení.“

4 Šieste a siedme odôvodnenie druhej smernice uvádza:

„keďže je potrebné učiniť opatrenia, aby orgán zaručil, že poškodený neostane bez náhrady škody v prípade, ak vozidlo, ktoré spôsobilo nehodu, nie je poistené alebo identifikované; keďže je dôležité, bez zmeny a doplnenia ustanovení uplatňovanými členskými štátmi, pokiaľ ide o podpornú alebo nepodpornú povahu náhrady škody vyplatenej tým orgánom, a na predpisy uplatniteľné s ohľadom na subrogáciu, zabezpečiť, aby obeti takej nehody bolo umožnené sa priamo obrátiť na daný orgán ako prvý bod kontaktu; keďže však, členské štáty by mali mať možnosť uplatňovať určité obmedzené

výnimky, pokiaľ ide o vyplatenie náhrady škody tým orgánom a stanoviť, že náhrada za škodu na majetku spôsobenú neidentifikovaným vozidlom môže byť obmedzená alebo vylúčená v prípade nebezpečenstva podvodu;

keďže je v záujme poškodených, aby boli účinky určitých výnimiek obmedzené na vzťah medzi poisťovateľom a osobou zodpovednou za nehodu; keďže však, v prípade odcudzených vozidiel alebo vozidiel získaných násilím, členské štáty môžu stanoviť, že náhrada škody bude uhradená vyššie uvedeným orgánom“.

5 Článok 1 ods. 4 druhej smernice stanovuje, že každý členský štát zriadi alebo poverí orgán, ktorého úlohou bude zabezpečiť náhradu škody najmenej do výšky povinného poistenia za majetkovú ujmu alebo ujmu na zdraví spôsobenú neidentifikovaným vozidlom alebo vozidlom, ktoré nemalo splnené povinné poistenie (ďalej len „vnútroštátny orgán“). Tretí pododsek tohto ustanovenia stanovuje:

„… Členské štáty však môžu vylúčiť vyplatenie náhrady týmto orgánom, pokiaľ ide o osoby, ktoré dobrovoľne vstúpili do vozidla, ktoré zapríčinilo škodu alebo ujmu, v prípade, keď orgán môže dokázať, že tieto osoby si boli vedomé, že vozidlo nebolo poistené.“

6 Článok 2 ods. 1 druhej smernice znie:

„Každý členský štát prijme vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo, že všetky právne predpisy alebo zmluvné ustanovenia obsiahnuté v poistnej zmluve vydanej v súlade s článkom 3 ods. 1 [prvej smernice], ktorá vylučuje z poistenia používanie alebo riadenie vozidla:

– osobami, ktoré nie sú výslovne alebo nevýslovne oprávnené,

alebo

– osobami, ktoré nevlastnia preukaz umožňujúci im viesť príslušné vozidlo,

alebo

– osobami, ktoré nespĺňajú zákonné technické požiadavky týkajúce sa stavu a bezpečnosti príslušného vozidla,

sa považujú pre účely článku 3 ods. 1 [prvej smernice] za neplatné, pokiaľ ide o nároky tretích osôb, poškodených nehodou.

Avšak právne predpisy alebo ustanovenia uvedené v prvej zarážke sa môžu uplatniť voči osobám, ktoré dobrovoľne vstúpili do vozidla, ktoré spôsobilo škodu alebo ujmu v prípade, keď poisťovateľ môže preukázať, že vedeli, že vozidlo bolo odcudzené.

…“

7 Štvrté odôvodnenie tretej smernice stanovuje:

„keďže obete nehôd motorových vozidiel majú mať zaručenú porovnateľnú starostlivosť, bez ohľadu na to, kde v spoločenstve sa nehoda stala“.

8 Článok 1 prvý odsek tejto smernice stanovuje:

„Bez toho, aby bol dotknutý druhý pododsek článku 2 ods. 1 [druhej smernice], poistenie uvedené v článku 3 ods. 1 [prvej smernice] bude pokrývať zodpovednosť za ujmu na zdraví spôsobenú všetkým cestujúcim okrem vodiča vyplývajúce z prevádzky vozidla.“

Portugalské právo

9 Prvá smernica bola prebratá do portugalského práva prostredníctvom Decreto-Lei nº 522/85 – Seguro Obrigatório de Responsabilidade Civil Automóvel (zákonný dekrét č. 522/85 o povinnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla) z 31. decembra 1985. Tento zákonný dekrét, v znení zmien a doplnení Decreto-Lei nº 72-A/2003 – Lei do Seguro Obrigatório (zákonný dekrét č. 72-A/2003 o zákone o povinnom poistení) zo 14. apríla 2003, ktorý bol v účinnosti v čase skutkových okolností predchádzajúcich sporu vo veci samej (ďalej len „zákonný dekrét č. 522/85“), upravuje v článku 1 ods. 1 povinné poistenie pozemného motorového v tomto znení:

„Každý, kto môže niesť občiansko-právnu zodpovednosť za náhradu majetkovej a nemajetkovej škody vyplývajúcej z ujmy na zdraví alebo nemajetkovej ujmy, ktorá bola spôsobená tretím osobám pozemným motorovým vozidlom, jeho prívesmi alebo návesmi, musí, aby mohli byť tieto vozidlá prevádzkované, byť poistený takým poistením, ktoré zaručuje uvedenú zodpovednosť v súlade s ustanoveniami tohto zákonného dekrétu.“

10 Článok 2 zákonného dekrétu č. 522/85 týkajúci sa osôb, na ktoré sa vzťahuje povinné poistenie znie:

„1 – Povinnosť uzavrieť poistnú zmluvu má vlastník vozidla, okrem prípadov užívacieho práva, predaja s výhradou vlastníctva a lízingu, kde má túto povinnosť užívateľ, kupujúci alebo nájomca.

2 – Ak ktokoľvek iný uzavrie v súlade s ustanoveniami tohto zákonného dekrétu zmluvu o poistení vozidla, kým je táto zmluva účinná, povinnosť osôb uvedených v odseku 1 zaniká.

…“

11 Článok 14 tohto istého zákonného dekrétu upravujúci prípady, kedy možno uplatniť výnimky voči poškodeným, stanovuje:

„Okrem prípadov vylúčenia alebo možnosti zrušenia, ktoré sú stanovené v tomto zákonnom dekréte, sa môže poisťovňa voči poškodeným odvolávať len na zánik zmluvy v zmysle článku 13 ods. 1 alebo jej zrušenie alebo na neplatnosť tejto zmluvy v súlade s platnou právnou úpravou len vtedy, ak k nim došlo pred dátumom poistnej udalosti.“

12 Portugalský obchodný zákonník upravuje poistenie v hlave XV. Články 428 a 429 tejto hlavy znejú:

„Článok 428 Na koho účet možno uzavrieť poistnú zmluvu

Poistenie možno uzavrieť na vlastný alebo cudzí účet.

1. Poistenie je neplatné, ak osoba, na účet alebo v mene ktorej bolo uzavreté, nemá na poistenej veci záujem.

2. Ak poistná zmluva neobsahuje vyhlásenie, že poistenie sa uzatvára na cudzí účet, platí, že je uzavreté na účet osoby, ktorá ho uzatvára.

…

Článok 429 Neplatnosť poistenia pre nesprávne alebo neúplne vyhlásenia

Akékoľvek nesprávne vyhlásenie, ako aj akékoľvek úmyselné neuvedenie skutočností alebo okolností, ktoré sú známe poistníkovi alebo osobe, ktorá uzatvára poistenie, a ktoré by mohli ovplyvniť existenciu alebo podmienky zmluvy, majú za následok neplatnosť poistenia.

Nečíslovaný odsek. Ak zmluvná strana urobí vyhlásenia v zlej viere, poisťovateľ môže požadovať zaplatenie peňažnej náhrady.“

Skutkové okolnosti vo veci samej a prejudiciálna otázka

13 Dňa 20. mája 2004 došlo k dopravnej nehode, ktorej účastníkmi bol na jednej strane pán Teixeira Pereira, ktorý riadil auto, ktoré bolo vo vlastníctve pani Crystello Pinto Moreira Pereirovej, a na druhej strane pán Seemann, ktorý riadil motocykel, ktorý bol v jeho vlastníctve. Pri nehode zahynuli vodiči oboch motorových vozidiel.

14 Poisťovňa Caisse Suisse de Compensation podala 11. januára 2010 žalobu jednak proti Automobilovému garančnému fondu a jednak proti pani Crystello Pinto Moreira Pereirovej, ktorou sa domáhala vrátenia sumy vo výške 285 980,54 eura, ktorú vyplatila rodinným príslušníkom svojho poistníka pána Seemanna.

15 Uvedené žalované vzniesli námietku nedostatku pasívnej legitimácie založenú na skutočnosti, že v čase nehody existovala platná poistná zmluva uzavretá s poisťovňou, ktorej súčasný názov znie Fidelidade – Companhia de Seguros, SA (ďalej len „poisťovateľ“), ktorá sa vzťahovala na zodpovednosť za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Táto poisťovňa po tom, čo bola vyzvaná, aby sa vyjadrila k žalobe, uviedla, že zmluva o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla bola neplatná, lebo poistník, ktorý uzavrel toto poistenie pri uzavretí zmluvy nepravdivo vyhlásil, že je vlastníkom vozidla a jeho zvyčajným vodičom.

16 Prvostupňový súd rozhodol, že poistná zmluva je neplatná, pričom túto neplatnosť možno uplatniť voči poškodeným. Odvolací súd Tribunal da Relação do Porto (Odvolací súd Porto, Portugalsko) rozhodol, že táto zmluva nie je platná, ale že túto neplatnosť nemožno uplatniť voči poškodeným. Poisťovateľ podal proti rozsudku Tribunal da Relação do Porto (Odvolací súd Porto) kasačný opravný prostriedok na Supremo Tribunal de Justiça (Najvyšší súd, Portugalsko) s tvrdením, že dotknutá poistná zmluva je absolútne neplatná a že túto neplatnosť možno uplatniť voči poškodenému, pánovi Seemanovi, a voči Caisse Suisse de Compensation.

17 Pokiaľ ide o výklad prvej, druhej a tretej smernice týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, vnútroštátny súd, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, sa domnieva, že existujú pochybnosti v súvislosti s otázkou uplatniteľnosti absolútnej neplatnosti poistnej zmluvy voči poškodeným, ako je stanovené v článku 428 ods. 1 portugalského obchodného zákonníka.

18 V rámci judikatúry Supremo Tribunal de Justiça (Najvyšší súd) totiž existujú rozdielne výklady. Podľa prvého názorového prúdu sa rozhodlo v tom zmysle, že poistná zmluva je absolútne neplatná, ak poistník nepravdivo uvedie, že je vlastníkom a zvyčajným vodičom motorového vozidla, aby dosiahol uzavretie poistnej zmluvy o zodpovednosti za škodu s poisťovateľom a/alebo uzavretie zmluvy za výhodnejších podmienok pre poisteného. Absolútna neplatnosť spočíva najmä v nesplnení zákonnej požiadavky týkajúcej sa „záujmu“ poistníka stanovenej v článku 428 ods. 1 portugalského obchodného zákonníka. Podľa článku 14 zákonného dekrétu č. 522/85 možno na základe tohto názorového prúdu absolútnu neplatnosť uplatniť voči poškodenému. Tento postoj zohľadňuje skutočnosť, že poškodený zostáva naďalej chránený prostredníctvom Automobilového garančného fondu.

19 Podľa druhého názorového prúdu možnosť, že by bola zmluva o povinnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla uzavretá treťou osobou, predstavuje výnimku z uvedenej zákonnej požiadavky týkajúcej sa „záujmu“ poistníka. Problematika by sa mala preto vyriešiť s prihliadnutím na osobitný režim uplatniteľný na nepravdivé vyhlásenia pri uzatváraní poistnej zmluvy, ktorý má za následok relatívnu neplatnosť, ktorú nemožno uplatniť voči poškodenému.

20 Za týchto podmienok Supremo Tribunal de Justiça (Najvyšší súd) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Bránia článok 3 ods. 1 prvej smernice, článok 2 ods. 1 [druhej smernice] a článok 1 [tretej smernice] vnútroštátnej právnej úprave, ktorá sankcionuje nepravdivosť vyhlásení o vlastníctve motorového vozidla, ako aj o totožnosti jeho zvyčajného vodiča absolútnou neplatnosťou poistnej zmluvy, lebo zmluva bola uzavretá osobou, ktorá nemá nijaký ekonomický záujem na prevádzke vozidla, a dotknuté osoby (poistník, vlastník motorového vozidla a jeho zvyčajný vodič) chcú podvodom poistiť riziká vyplývajúce z jeho prevádzky i) uzavretím zmluvy, ktorú by poisťovňa neuzavrela, ak by poznala totožnosť poistníka a ii) platením nižšieho poistného, než aké sa má platiť, z dôvodu veku zvyčajného vodiča vozidla?“

O prejudiciálnej otázke

21 Vnútroštátny súd sa svojou prejudiciálnou otázkou v podstate pýta, či sa majú článok 3 ods. 1 prvej smernice, článok 2 ods. 1 druhej smernice a článok 1 tretej smernice vykladať v tom zmysle, že bránia takej vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej za okolností, o aké ide vo veci samej, možno uplatniť voči poškodeným tretím osobám absolútnu neplatnosť zmluvy o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, ktorá vyplýva z pôvodných nepravdivých vyhlásení poistníka týkajúcich sa totožnosti vlastníka a zvyčajného vodiča dotknutého motorového vozidla, alebo zo skutočnosti, že osoba, pre ktorú alebo v ktorej mene bola táto poistná zmluva uzavretá, nemala ekonomický záujem na uzavretí uvedenej zmluvy.

22 Je potrebné pripomenúť, že z preambuly prvej a druhej smernice vyplýva, že cieľom týchto smerníc je jednak zabezpečiť voľný pohyb tak motorových vozidiel, ktoré sa obvykle nachádzajú na území Európskej únie, ako aj osôb vo vozidle, a jednak zabezpečiť porovnateľné zaobchádzanie s poškodenými účastníkmi nehôd spôsobených týmito vozidlami bez ohľadu na to, kde presne na území Únie došlo k nehode (rozsudok z 23. októbra 2012, Marques Almeida, C-300/10, EU:C:2012:656, bod 26 a citovaná judikatúra).

23 Na tieto účely článok 3 ods. 1 prvej smernice, spresnený a doplnený druhou a treťou smernicou, ukladá členským štátom povinnosť zabezpečiť, aby zodpovednosť za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel, ktoré sa obvykle nachádzajú na ich území, bola krytá poistením, a spresňuje najmä druhy škôd a okruh poškodených tretích osôb, na ktoré sa má toto poistenie vzťahovať (rozsudok z 1. decembra 2011, Churchill Insurance Company Limited a Evans, C-442/10, EU:C:2011:799, bod 28).

24 Čo sa týka práv priznaných poškodeným tretím osobám, článok 3 ods. 1 prvej smernice bráni poisťovni poisťujúcej zodpovednosť za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla odvolávať sa na právne predpisy alebo zmluvné ustanovenia v snahe neodškodniť tieto osoby za nehodu spôsobenú poisteným motorovým vozidlom (rozsudok z 1. decembra 2011, Churchill Insurance Company Limited a Evans, C-442/10, EU:C:2011:799, bod 33, ako aj citovaná judikatúra).

25 Súdny dvor tiež rozhodol, že článok 2 ods. 1 prvý pododsek druhej smernice iba pripomína túto povinnosť, pokiaľ ide o právne predpisy a zmluvné ustanovenia poistnej zmluvy stanovené v tomto článku, pričom vylučuje z poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla škody spôsobené poškodeným tretím osobám z dôvodu použitia alebo riadenia poisteného vozidla osobami, ktoré nie sú oprávnené riadiť toto vozidlo, ktoré nemajú vodičský preukaz alebo ktoré nezabezpečili zákonné technické požiadavky týkajúce sa stavu a bezpečnosti uvedeného vozidla (rozsudok z 1. decembra 2011, Churchill Insurance Company Limited a Evans, C-442/10, EU:C:2011:799, bod 34, ako aj citovaná judikatúra).

26 Článok 2 ods. 1 druhý pododsek druhej smernice síce odchylne od tejto povinnosti stanovuje, že niektoré poškodené osoby nemusia byť odškodnené poisťovňou vzhľadom na okolnosti, ktoré samy vyvolali, a to osoby, ktoré dobrovoľne nastúpili do vozidla, ktoré spôsobilo škodu alebo keď táto poisťovňa môže dokázať, že vedeli, že toto vozidlo bolo odcudzené. Ako však už Súdny dvor konštatoval, od článku 2 ods. 1 prvého pododseku druhej smernice sa možno odchýliť len v prípade, ak ide o takúto osobitnú situáciu (rozsudok z 1. decembra 2011, Churchill Insurance Company Limited a Evans, C-442/10, EU:C:2011:799, bod 35).

27 Treba preto konštatovať, že skutočnosť, že poisťovňa uzavrela túto zmluvu na základe neúplných alebo nepravdivých vyhlásení zo strany poistníka, na základe svojej povahy nedovoľuje poisťovni odvolávať sa na právne predpisy týkajúce sa neplatnosti zmluvy a uplatniť ich voči poškodenej tretej osobe, aby sa vyhla splneniu povinnosti odškodniť túto osobu za nehodu spôsobenú poisteným vozidlom, ktorá jej vyplýva z článku 3 ods. 1 prvej smernice.

28 Platí to, aj pokiaľ ide o skutočnosť, že poistník nie je zvyčajným vodičom vozidla.

29 Súdny dvor rozhodol, že skutočnosť, že vozidlo viedla osoba neuvedená v poistnej zmluve vzťahujúcej sa na toto vozidlo, totiž neumožňuje vzhľadom najmä na cieľ ochrany poškodených pri dopravných nehodách sledovaný prvou, druhou a treťou smernicou konštatovať, že takéto vozidlo nie je poistené v zmysle článku 1 ods. 4 tretieho pododseku druhej smernice (rozsudok z 1. decembra 2011, Churchill Insurance Company Limited a Evans, C-442/10, EU:C:2011:799, bod 40).

30 Za týchto okolností sa vnútroštátny súd tiež pýta Súdneho dvora, či sa môže poisťovňa v platnej zmluve o povinnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a s cieľom vyhnúť sa svojej povinnosti odškodniť poškodené tretie osoby za nehodu spôsobenú poisteným vozidlom, odvolávať na právny predpis, ako je článok 428 ods. 1 portugalského obchodného zákonníka, ktorý stanovuje, že poistná zmluva je neplatná, ak osoba, pre ktorú alebo v ktorej mene bolo poistenie uzavreté, nemá ekonomický záujem na zavretí tejto zmluvy.

31 Treba uviesť, že táto otázka sa týka zákonných podmienok platnosti poistnej zmluvy, ktoré neupravuje právo Únie, ale právo členských štátov.

32 Členské štáty sú však povinné zabezpečiť, aby zodpovednosť za škodu uplatniteľná podľa ich vnútroštátneho práva bola krytá poistením v súlade s ustanoveniami všetkých troch vyššie uvedených smerníc. Z judikatúry Súdneho dvora tiež vyplýva, že členské štáty musia pri výkone svojich právomocí v tejto oblasti dodržiavať právo Únie a že ustanovenia vnútroštátneho práva, ktoré upravujú náhradu škody pri nehodách spôsobených prevádzkou vozidiel, najmä nemôžu zbaviť prvú a druhú smernicu ich potrebného účinku (rozsudok z 23. októbra 2012, Marques Almeida, C-300/10, EU:C:2012:656, body 30 a 31, ako aj citovaná judikatúra).

33 Ako uviedla Európska komisia, právo na odškodnenie poškodených nehody pritom môže byť ovplyvnené požiadavkami týkajúcimi sa platnosti poistnej zmluvy, akými sú všeobecné ustanovenia stanovené v článku 428 ods. 1 a článku 429 prvom odseku portugalského obchodného zákonníka.

34 Takéto ustanovenia môžu teda mať za následok, že poškodené tretie osoby nebudú odškodnené, a preto môžu narušiť potrebný účinok uvedených smerníc.

35 Toto konštatovanie nemožno spochybniť ani možnosťou, že poškodenej osobe bude vyplatená náhrada škody Automobilovým garančným fondom. Vyplatenie náhrady vnútroštátnym orgánom uvedeným v článku 1 ods. 4 druhej smernice sa teda chápe ako posledná možnosť, ktorá prichádza do úvahy iba v prípade, keď bola škoda spôsobená vozidlom, pre ktoré nebola splnená povinnosť poistenia uvedená v článku 3 ods. 1 prvej smernice, teda vozidlom, pre ktoré neexistuje poistná zmluva. Takéto obmedzenie možno vysvetliť tým, že toto ustanovenie, ako bolo pripomenuté v bode 23 tohto rozsudku, ukladá každému členskému štátu povinnosť zabezpečiť, aby s výhradou uplatnenia odchýlok

stanovených v článku 4 prvej smernice každý vlastník alebo držiteľ vozidla obvykle sa nachádzajúceho na jeho území uzavrel s poisťovňou zmluvu, aby zabezpečil ručenie za svoju zodpovednosť za škodu spôsobenú uvedeným vozidlom v medziach stanovených právom Únie (pozri v tomto zmysle rozsudok z 11. júla 2013, Csonka a i., C-409/11, EU:C:2013:512, body 30 a 31).

36 Ako bolo pripomenuté v bode 29 tohto rozsudku, skutočnosť, že vozidlo riadi osoba, ktorá nie je uvedená v poistnej zmluve vzťahujúcej sa na toto vozidlo, nedovoľuje dospieť k záveru, že toto vozidlo nebolo poistené v zmysle článku 1 ods. 4 tretieho pododseku druhej smernice.

37 Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy treba na položenú otázku odpovedať tak, že článok 3 ods. 1 prvej smernice a článok 2 ods. 1 druhej smernice sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia takej vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej za okolností, o aké ide vo veci samej, možno uplatniť voči poškodeným tretím osobám absolútnu neplatnosť zmluvy o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, ktorá vyplýva z pôvodných nepravdivých vyhlásení poistníka týkajúcich sa totožnosti vlastníka a zvyčajného vodiča dotknutého motorového vozidla, alebo zo skutočnosti, že osoba, pre ktorú alebo v ktorej mene bola táto poistná zmluva uzavretá, nemala ekonomický záujem na uzavretí uvedenej zmluvy.

O trovách

38 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (šiesta komora) rozhodol takto:

Článok 3 ods. 1 smernice Rady 72/166/EHS z 24. apríla 1972 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú motorovými vozidlami a kontroly plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti a článok 2 ods. 1 druhej smernice Rady 84/5/EHS z 30. decembra 1983 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel, sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia takej vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej za okolností, o aké ide vo veci samej, možno uplatniť voči poškodeným tretím osobám absolútnu neplatnosť zmluvy o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, ktorá vyplýva z pôvodných nepravdivých vyhlásení poistníka týkajúcich sa totožnosti vlastníka a zvyčajného vodiča dotknutého motorového vozidla, alebo zo skutočnosti, že osoba, pre ktorú alebo v ktorej mene bola táto poistná zmluva uzavretá, nemala ekonomický záujem na uzavretí uvedenej zmluvy.

Podpisy